

XX. Kotitalouslautakunta

Kotitalouslautakunta antoi toiminnastaan v. 1941 seuraavan selostuksen:

Lautakunnan kokoonpano. Lautakuntaan kuuluivat v. 1941 talousneuvos M. Sillanpää puheenjohtajana, talousneuvos H. Gebhard varapuheenjohtajana, rouva H. Brander, arkkitehti S. Lagerborg-Stenius ja rouva M. Mutikainen jäseninä. Vuoden aikana lautakunta kokoontui 12 kertaa. Kaupunginhallitusta edusti kokouksissa liittosihteeri M. Salmela-Järvinen. Sihteerinä oli käsityönopettaja I. Grotenfelt. Lähetettyjen kirjeiden ja kirjelmien luku oli 113 ja saapuneiden 100.

Lautakunnan toimihenkilöt. Lautakunnan vakinaisista kotitalousneuvojista toimivat käsityönopettaja I. Grotenfelt ja talousopettaja L. Virki kotitalouskerholassa Mäkelänkadun 45:ssä, talousopettaja M. Koivisto opetuskeittiössä Helsinginkadun 26:ssa ja talousopettaja K. Vöry opetuskeittiössä Fredrikinkadun 16:ssa. Ylimääräisinä käsityöneuvojina olivat rouva L. Lehtonen, käsityönopettaja H. Löfgren ja neiti A. Kautonen. Apuopettajina talouskursseilla olivat talousopettajat A.-E. Junno ja T. Lindroos. Tyttökerhojen ohjaajana toimi rouva S. Salo ja laulunopetusta johti rouva R. Hangasjärvi.

Toiminta. Lautakunnan opetustoiminta tapahtui seuraavissa huoneistoissa: opetuskeittiössä Helsinginkadun 26:ssa, kotitalouskerholassa Mäkelänkadun 45:ssä ja opetuskeittiössä Fredrikinkadun 16:ssa. Koska ensiksi mainitussa huoneistossa ei ollut erikoista käsityöhuonetta, lautakunta sai kaupunginhallituksen luvalla käytettäväkseen suomenkielisen työväenopiston käsityösalin käsityönopetusta varten.

Helmikuun 27 p:n ja maaliskuun 9 p:n välisenä aikana kotitalouslautakunta osallistui Helsingin Marttayhdistyksen Stockmannin tavaratalossa järjestämään Koti ja pula-aika nimiseen näyttelyyn, jossa ruokatalousalalla esitettiin erilaisia eväsruokia ja käsityöalalla etupäässä trikoovaatteiden ja sukkien valmistusta. Helsingin Marttayhdistyksen toimesta julkaistuihin kirjaan Miten parsin ja paikkaan ja Mitä nyt ruoaksi? lautakunnan opettajat kirjoittivat alaansa koskevia ohjeita. Marras—joulukuun vaihteessa sosiaaliministeriön sosiaalisen tutkimustoimiston taholta järjestetty ruoankulutusta koskeva tutkimus annettiin Helsingissä kaupunginhallituksen päätöksestä kotitalouslautakunnan tehtäväksi. Tutkimukseen osallistui 117 perhettä ja lautakunnan opettajat toimivat opastajina.

Talousohjaaja M. Koivisto teki kaupungin myöntämin apurahoin opintomatkan Tukholmaan, jossa hän tutki erikoisesti vaatteiden pesussa saatuja kokemuksia nykyisenä pula-aikana. Sen jälkeen opettaja Koivisto teki kokeiluja perheenemäntien kanssa ja kokeilujen tuloksina julkaistiin lautakunnan kustannuksella opasvihkoset, Pestävät puhtaaksi, I ja II osa. Lisäksi valmistettiin varjokuvasarja sekä kansanhuoltoministeriölle filmi, Miten nyt on pestävä, johon liittyi pesuvihkonen Miten nyt puhdasta?

Kulunee vuoden aikana on yhä kiristynyt elintarvikkeiden puute ja kangastavaroiden niukkuus antanut oman leimansa kurssi- ja neuvontatyöhön ja aiheuttanut osaksi uusien toimintamuotojen käytäntöönoton. Talousopetuksessa järjestettiin seuraavat kurssit:

Opetusaine	Kursseja	Kurssiin sisältyviä opetustilaisuuksia	Oppilaita
Pula-ajan ruoanlaitto	39	5—12	380
Kevät- ja kasvisruokien valmistus	2	5	21
Talousopetus kotiapulaisille	2	12	28
» kerho- ja koulutytöille ...	7	5—10	99
Jouluruokien valmistus	2	3	12
Yhteensä	52	—	540

Havainto-opetusta ja neuvontaa ruoanlaitossa, kodinhoidossa ja säilöönpanossa annettiin eri keittiöissä yhteensä 93 kertaa; läsnä näissä tilaisuuksissa oli kaikkiaan 1,967 henkilöä. Suullisen neuvonnan lisäksi oli yleisöllä tilaisuus määrättyinä aikoina puhelimitse tiedustella ohjeita. Keväällä pidettiin lautakunnan toimesta erikoiset kasvitärhaluentopäivät, joilla asiantuntijat selvittivät alaa koskevia kysymyksiä ja vaikeuksia. Luentopäivillä oli n. 300 kuulijaa. Syyskesällä talousopettajat antoivat siirtolapuutarhoissa havainto-opetusta ja neuvoja säilöönpanossa. Uutena toimintamuotona mainittakoon Hakaniemen- ja Töölöntoreilla sekä Hakaniemen ja Euran halleissa pidetyt neuvontatilaisuudet. Näitä neuvontatilaisuuksia oli kaikkiaan 67. Lautakunnan erikoiskurssit kotitalousapulaisille ja ruotsinkieliset talouskurssit pidettiin opetuskeittiössä Fredrikinkadun 16:ssa. Ruotsinkielisillä kurseilla oli 94 osanottajaa ja kurseja oli kaikkiaan 9. Käsityöopetuksessa järjestettiin seuraavat kurssit:

Opetusaine	Kursseja	Kurssiin sisältyviä opetustilaisuuksia	Oppilaita
Käsityöneuvonta aikuisille	24	16	680
Käsityöneuvonta tytöille	2	30	82
Hattujen valmistus	5	5	63
Peitteiden »	2	5	8
Patjojen »	1	5	5
Kaavapiirustus	1	5	14
Joululahjojen valmistus	1	5	11
Vaatteiden hoito	1	5	9
Yhteensä	37	—	872

Tehdäkseen mahdolliseksi tallukkurssien vastaisen järjestämisen lautakunta toimeenpani tallukkurssit omille käsityöneuvojilleen, jotka kaikki osallistuivat niihin. Opettajana oli rouva Ruokokoski.

Kerran kuukaudessa järjestettiin vuorotellen eri opetuskeittiöissä kurssilaisille yhteisiä ohjelmallisia tilaisuuksia, koti-iltoja, joihin oli vapaa pääsy. Ohjelmassa oli esitelmää kodin- ja terveydenhoidon, kasvatuksen ja huoltokysymysten alalta, soittoa, laulua y.m. Tällaisia koti-iltoja oli 7 ja niihin osallistui 610 henkilöä. Kerhotyötä harjoitettiin lasten, nuorten tyttöjen ja äitien keskuudessa. Lasten- ja tyttökerhot sijaitsivat Mäkelänkadun 45:ssä. Tytöt jaettiin iän perusteella ryhmiin, joita oli 9, ja joihin kuului

kaikkiaan 128 tyttöä. Nuorimpia ohjattiin askarteluissa ja laululeikeissä ja vanhempia käsitöissä ja taloustoimissa. Sitä paitsi kaikki ryhmät harastivat urheilua ja retkeilyä.

Aikuisia varten oli kussakin opetuskeittiössä kerhoja, jotka kokoontuivat kerran viikossa, ohjelmassa oli kodinhoitoa ja lasten kasvatusta käsitteleviä esitelmiä, lausuntaa, laulua y.m. Kerhot järjestivät opettajiensa johdolla juhlia, tekivät retkiä, kävivät museoissa ja näyttelyissä. Jäseniä oli kerhoissa n. 200.

Menot. Seuraava taulukko osoittaa, missä määrin lautakunnan käytettävissä olevia määrärahoja käytettiin.

Menoerä	Määräraha	Todelliset menot	Säästetty (+) tai ylitetty (—) määrä
	Markkaa ja penniä		
Palkkiot	9,000—	6,700—	+ 2,300—
Sääntöpalkkaiset virat	167,360—	167,360—	—
Tilapäistä työvoimaa	158,846—	158,846—	—
Vuokra	82,980—	82,980—	—
Lämpö	8,616 50	8,616 50	—
Valaistus	4,000—	2,420—	+ 1,580—
Siivoaminen	2,500—	2,306 75	+ 193 25
Kaluston kunnossapito	3,000—	1,197 90	+ 1,802 10
Painatus ja sidonta	1,000—	936 10	+ 63 90
Tarverahat	10,000—	9,905 20	+ 94 80
Tarveaineet kurssitoimintaa ja havainto-opetusta varten	80,000—	41,420 05	+ 38,579 95
Yhteensä	527,302 50	482,688 50	+ 44,614 —

Tulot. Erilaisista kursseista oli tuloja 25,396: 55 mk.